

יומא נט

משה שווערד

1. רש"ש מסכת יומא דף נט עמוד א

גמרא אלא מחוורתא כו' מ"ס הקפה ביד ומ"ס הקפה ברגל. משמע לפי מסקנא זו דלכ"ע ל"י יד מרגל. וא"כ תימה על הפוסקים שכתבו (שו"ע סי' תרנ"א) לענין נענוע דלולב דיקיף דרך ימין וכן לענין הדלקת נ"ח (בסי' תרע"ו). ואולי משום דר"א דמתניתין דס"ל הקפה ביד ואפ"ה משמע דל"פ על ת"ק בהקפת ימין (ועמש"כ לעיל). ועי' ת"י דלפירושה מוכרח לומר דגם לריה"ג ילפינן יד מרגל אבל צ"ע להלום הסוגיא לפירושה:

2. שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קפז: בענין כל פנות לא תהי' אלא מצד ימין:

ראיתי כי כל הראשונים ז"ל החליטו לסדר הדלקת נר חנוכה משמאל לימין... אמנם הלום ראיתי יש נתלים לומר כי הראשונים נעלמה מהם סוגיא דיומא נ"ט ע"א, וקושיא זו הקשה כבר בספר חמד משה סי' תרע"ו [סק"ג] והניחה בצ"ע, ואיך נאמר כי המהרי"ל נעלם ממנו פירוש הסוגיא ההיא שהיא עצמו הביאה ואמר שממנה יש ראייה לדבריו ובאמת יש משם ראייה להיפוך למ"ד הקפה ביד לא בעי' כל פנות שאתה פונה לצד ימין. וגם מג"א ופר"ח מביאים אותה הסוגיא ומכולם נעלמו פירוש הסוגיא, חלילה לחשוב כן. אבל האמת יורה דרכו, כי פירוש הסוגיא הוא כך כאשר אומר. דהנה הא דכל פנות וכו' ילפינן [שם נ"ח ע"ב] מקרא דים שעשה שלמה שלשה פונים צפונה וגו', ומיירי במי שעומד פניו אל הקדש ימה ואחוריו למזרח ואז הוה צד צפון ימין שלו, ואם יתחיל להקיף לשמאל לדרום ומשם למערב וצפון, יהי' התחלת הקפתו משמאל ומסיים בשמאל, שהרי עתה כשעומד ופניו למערב הרי דרום שמאל שלו, ואם יתחיל להקיף מהדרום נמצא כשיבוא לקרן דרומית מערבית יהפוך פניו וילך פאת מערבית והצפונת ממערב לצד מזרח, ואז יהי' שמאלו לצפון כי אז אחוריו למערב ופניו למזרח ואז הוה דרום ימין וצפון שמאלו, נמצא שהתחיל בשמאל וסיים בשמאל, ע"כ באה המצוה שיתחיל הקיפו מצד צפון והוה תחלת הקיפו מימין שלו, ואח"כ כשיחזור פניו יסיים בדרום לימין שלו ג"כ והוה תחלתו וסופו בימין: אך כל זה במקוץ ברגל, משא"כ כשמקיף ביד ועומד במקומו, ע"כ יתחיל משמאל ויסיים בימין לקיים כל פנות שאתה פונה, לכן הכהן העומד לפני מזבח הזהב פניו אל המערב ואחוריו אל המזרח אי היה מקיף ברגל היה צריך להתחיל מן הצפון ולסיים בדרום כנ"ל, משא"כ כשמקיף ביד הרי לעולם ימין שלו הוא צפון, ע"כ צריך לשנות ממה שהיה עושה אלו היה מקיף ברגל, ויתחיל בדרום שהוא שמאלו ויסיים בצפון ימינו והו"ל פונה לימין. אלא ר' יוסי הגלילי ס"ל לחד לישנא ילפינן יד מרגל וצריך להקיף ביד גם כן מצפון לדרום אעפ"י שמסיים בשמאל כדי שישוה עם הקפת הרגל, אך לא קיי"ל כוותיה דהלכה כר' עקיבא, גם לאינך לישנא ר' יוסי הגלילי גופי' לא פליג בהא. נמצא מוכח מסוגיא דהתם דהעומד במקומו מקיף משמאל ומסיים בימין: ...ועתה נראה מה יהיה מקושיית ט"ז שמעביר על המצות אם פונה משמאל לימין. נראה פשוט דמאותה סוגיא דיומא הנ"ל מוכח להדיא דהפנאה לימין עדיף מאין מעבירין על המצות. דאי לא תימא הכי, א"כ בתחלת הסוגיא דמקשה לימא פליגי בדרמי בר יחזקאל אי צריך לפנות לימין או לא, לימא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל, הלא כתב רש"י שם [ד"ה מהיכן] דלר' עקיבא ב' פרכות היו שם והשניה היתה פרופה לדרום ופגע בדרומית ברישא אם כן צריך למיעבד ברישא ההוא, כדמשני הש"ס בסוף אקושיא דהיכי דבעי ליעבד הכי נמי ה"ל לשנויי מיד בתחלה, ולפמ"ש דהפנאה דיד נמי דרך ימין היא, יש להוכיח גם כן למסקנא מה צריך לדחוק ר' יוסי הגלילי יליף יד מרגל, נימא דלא יליף, אלא דלדידיה פרוכת א' היתה ופרופה מצפון אם כן בהוה פגע ברישא ואין מעבירין על המצות, אלא ע"כ דהפנאה לימין עדיף מהעברה על המצות ואין לחוש לקושיית טורי זהב כלל...

העולה מזה להלכה ולמעשה:

- א. המקיף ברגל מתחיל מצד שהוא לימין לו ומקיף באופן שגם סיומו הוא מימינו לפי הפוך פניו, כגון אם פניו למערב מתחיל מצפון ומסיים בדרום וכן בהיפוך. סימן לדבר הכותב ס"ת מתחיל בימין ומסיים בימין באמצע שיטה בסוף הספר:
- ב. העומד במקומו ועושה מצוה, כגון נר חנוכה ולולב, מתחיל משמאל ופונה לימינו. סימן לדבר אותיות התורה שנכתבים ונמשכים משמאל לימין והיינו כתיבה תמה שכ"ה סת"ם:
- ג. ימין והעברה על המצות ימין עדיף, ימין ודרך קצרה ימין עדיף, והרב"י לא כתב כן, ע"כ יראה לצדד עצמו באופן שיהיה לעולם ימין שלו מעותד להפנות לדרך קצרה:
- ד. כל זה בעומד בקודש, כגון העומד בבהכ"נ ורוצה לילך למקומו או לבימה יפנה לימין. משא"כ הנכנס מחוץ לבהכ"נ אזי אין מקום לימין כלל ולעולם דרך קצרה עדיף:

3. רבינו חננאל מסכת יומא דף נט עמוד א

תניא ב' כהנים נשתיירו ששימשו במקדש ראשון אחד אומר בידי הקפתי ואחד אומר ברגלי הקפתי כלומר אירע קרי באחד מהן ונכנס השני ושימש תחתיו ונשתיירו שניהן.

4. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף נט עמוד א

שני כהנים גדולים וכו'. הקשה ה"ר יהודה מהא דאמרין בפ"ב דתמורה דמימות משה עד שמת יוסף בן יועזר לא היה מחלוקת בישראל וסמיכה היתה מחלוקת ראשונה והכא משמע דבמקדש ראשון פליגי אי הקפה ביד או ברגל, [1] וי"ל שמא אם היו עומדים למנין היו מסכימין על דעת אחת, או א"נ ר' ישמעאל סבר דליכא פלוגתא אלא אי בעי הכי עביד אי בעי הכי עביד וכן משמע בירושלמי.

5. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף נט עמוד א

שני כהנים גדולים נשתיירו בבית המקדש. [2] פירש ריב"א ז"ל דשני כהנים אלו לא נחלקו אלא דמר עביד הכי ומר עביד הכי ומאן דעבד ככל חד מיניהו עבד והיינו לישנא דאמר אני הקפתי, דאי לא תימא הכי תיקשי לן הא דאמרין בתמורה בפ"ב (ט"ז א') מימות משה עד שמת יוסי בן יועזר לא היתה מחלוקת בישראל והא דאיפליגו בסמיכה לוסף שניה דאיבצר ליבא.

מיהו בהגהות הגר"א מחק וגרס עשתייר
במקדש, וקאי על בית שני.

7. שערים מצויינים בהלכה

דף נט. זה אומר בידי הקפתי, וזה אומר
ברגלי הקפתי. ע"י בתוס' ישנים
שלא היו באין למנין, דאם היו באין למנין
היו יכולים להסכים על האמת. ועי' בכ"י
(חר"מ סוס"י יג) בשם הרשב"א, דלא אמרה
תורה לילך אחר הרוב, אלא כשהיו משא
ומתן ביניהם, אבל כשלא שמעו צד אחד
טעמם של האחרים, אפשר דאפילו אחד
מהם היה לו טעם הגון לשיטתו, והרוב יודו
לדבריו. וכ"כ התורת חיים (ע"ז ז.) והבאר
שבע (פ"ה דסוטה, ופ"ק דהוריות). ובפמ"ג
(הנהגות שואל ומשיב סדר ג) כתב, דטוב
להתייעץ עם אחרים, וזהו אם יודע שהם
שלימים אתו, ויודו על האמת, ואם אינו כך
אין צורך. ועי' מש"כ בקונטרס תורת הלימוד
ההוראה והמנהגים (אות יח) ובמס' יבמות
(יד. ד"ה כ"י) ובמס' סנהדרין (ג: ד"ה מה).

8. ספר איזהו מקומן

תניא אמר ר' ישמעאל שני כהנים גדולים
נשתיירו במקדש ראשון - כלומר

אירע קרי באחד מהן ונכנס השני ושימש
תחתיו ונשתיירו שניהן - ר"ח. [פי' דאל"כ
היאך נשתיירו שני כהנים גדולים].

ויש לעיין דלפירוש הר"ח נמצא שאירע קרי
לכהן גדול ביוהכ"פ במקדש ראשון, ולעיל
כא. שנינו דאחר מעשרה נסים שאירעו
בביתמ"ק דלא אירע קרי לכהן גדול ביום
הכפורים. ועי' בדברינו שם ד"ה ולא אירע
קרי. [ואולי יש לפרש קרי' מלשון מקרה,
כמו שתירץ תוס' הרא"ש לעיל כא. על
הירושלמי, דוחק].

• עיין מראה מקום 6

9. תוספות יום טוב מסכת אבות פרק ה

ולא אירע קרי לכ"ג ביום הכפורים - יש מי שהקשה ולמה יארע לו קרי אחר שהיה מזרזין אותו כל שבעת הימים והוא בטהרה
כל היום ההוא וזקני העם כל הלילה לא יחשו מלזרזו. והתשובה כי יצר הטוב ויצר הרע מתקוטטים זה עם זה כשני אויבים.
וכשאחד מהן קרוב להיות מנוצח יתחזק על עמדו בראותו כי כלתה אליו הרעה והרבה מן האנשים בעת פטירתן יתחזקו
וידברו דברים טובים כאילו הם בריאים. ולזה היה קרוב מאד להיות הכהן בעל קרי. כ"כ במד"ש בשם החסיד ז"ל. ועמ"ש
בריש דמאי בדבור והחומץ שביהודה וכו' לתרוצי הא דמתקנים לו כהן אחר. דתנן בריש יומא ופירש הר"ב שם משום קרי:

10. ספר איזהו מקומן

מתניתין מני ר' יהודה היא דמיא וכו' ר' יהודה אומר ר"א אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נתן מלמטה למעלה וכו' :

כתשו הרשב"א (מ"ט ק"י ע"ט) - הונו נכס"מ יוס"פ ד. ג. תמה על הרמב"ם שמחד פסק "והוא מסבב והולך ומוזה על הקרנות" וא"כ פסק כת"ק דמתני' דסבר הקפה ברנל, ומאידך פסק כר' יהודה אליבא דר"א ועל כולן נתן מלמטה למעלה חוץ מזו שלפניו שנותן מלמעלה למטה כדי שלא יתלככו כליו, ואי פסק כת"ק מה הפרש יש בין הקרנות, והלא הוא מסבב ועומד לפני כל קרן ויש לחוש ללכלוך, ועל כולן צריך ליתן מלמעלה למטה וכדפירש"י במתני'.

ומחש הרשב"א דאפשר שדעת הרמב"ם דהא דאמרין "מתניתין נמי ר' יהודה היא" קאי בין לת"ק ובין לר"א, ורק לאפוקי מדעת ר' מאיר בכרייתא, וסבר הרמב"ם דאף לת"ק שמסבב ברנל מ"מ אינו נתן ממש לפניו אלא לאחת בלבד, ואילו השאר נתן באלכסון כי היכי דאין לחוש דליתוסן מאניה, ע"ש.
ב) ובלח"מ (מעשה"ק ה. י"ג, נפ"ד) תירץ בפשיטות דמש"כ הרמב"ם "והוא מסבב והולך" אין כוונתו ההולך ברנל, אלא מסבב והולך בידו, ופסק הרמב"ם לגמרי כר' אלעזר ואלב"ב דר' יהודה. וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק טז) ודקדק לשון הרמב"ם שנקט "מסבב והולך" ולא "הולך ומסבב". וכן נקט בהגהות מים חיים שם.
ומהר"י קורקוס גם תפס תחילה בדעת הרמב"ם דר"ל שהיה מקיף ביד, אך שוב חזר ופירש מהלך מחודש בשיטת הרמב"ם ככל הסוגיא - ע"ש בהרחבה.

11. שפת אמת מסכת יומא דף נט עמוד א

בגמ' התם יהיב על גגו מ"ט אומר קרא כו', צ"ע ל"ל קרא להכי תיפוק לי' משום דאין מעבירין על המצות:

12. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף נט עמוד א

כי נפיק בההוא פגע ברישא. מתוך פרש"י משמע דלא גרסינן ליה דמגופיה דקרא נפיק ליה דיסוד מערבי הוא כנגד פתח אהל מועד, ואי הוה גרסינן ליה הוה משמע טעמא משום דאין מעבירין על המצוות ולקמן אמרינן ילמד סתום מן המפורש משמע דמפורש בהדיא, ועוד קשה [דאמרין] ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל ומהיכן פשוט לו זה יותר מזה דאי טעמא משום דבההוא פגע ברישא בירידתו מן הכבש נמי ביסוד דרומית פגע ברישא, ועוד דבזבחים בריש קדשי קדשים קאמר שיריים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד, וא"ת א"כ תיקשי לך קרא למה לי תיפוק לי משום דאין מעבירין על המצות, וי"ל דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח הפנימי ומנורה וכגון מצות ד' קרנות שאינו יודע מהיכן יתחיל וכן עבורי דרעא אטוטפתא אסיר, אבל לקבוע מקום למצוה אחת לא קבעינן מהאי טעמא אי לאו דגלי קרא בהדיא.

13. רש"י מסכת זבחים דף נג עמוד א

קסבר כוליה מזבח בצפון פתח ההיכל קאי - [1] ואין המזבח לפני הפתח כלום אלא אמה של יסוד דרומי [2] אי נמי בצפון העזרה קאי והוה חמש אמותיו כנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי אישתכח דכי נפיק מן הפתח רואה יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח ואית דגרס כוליה פתח בדרום מזבח קאי והיא היא כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא.

14. גליוני מגנת חן

✓ האם ההואה על הקרנות בנתינה או כהואה

כתב החזו"א (יומא ט"ו קכ"ו, ל"ח ד"ה "ומחטא"): "ומחטא ויורד דתנן, פרש"י במתני' דנותן מתנה ארוכה ומשוכה, משמע שמושך אצבעו על חוד המזבח. והנה לפי"ז אין מצוות הזאה בקרנות אלא נתינה, דבקרנות לא כתיב הזאה אלא נתינה... אבל הרמב"ם (פ"ה מהל' מעה"ק ופ"ד מהל' עיוהכ"פ) כתב "דמוה" על הקרנות, ונראה מדבריו שם דמפרש "מלמעלה למטה" היינו שידו למעלה ומוזה שהדם נופל למטה, ו"מלמטה למעלה" היינו שידו למטה ומוזה ממעל לידו. אבל בחטאות החיצוניות כתב הרמב"ם (מעשה"ק ה', ז') "מחטא ויורד כנגד חודה של קרן עד שיכלה הדם שכאצבעו", משמע שבחטאות החיצונות הוא בנתינה, אבל חטאות הפנימיות דינן כהזאה, וכן משמע במנחות כ"א, א' דפנימיות כל דמן בהזאה, וכן מבואר בזבחים ט"ו, א', וא"כ קשה לפרש"י, ואפשר דהא דמחטא ויורד לפרש"י היינו אחר שהזאה, ולא מקרי מוסיף כהזאות אלא מוסיף על ההזאה, וצ"ע. וכתב שם החזו"א, דבמקום שצריך הזאה ונתן בנתינה נראה דמעכב דיעבר. אבל במקום שדינן בנתינה אם הוה כשר דגם הזאה בכלל "ונתן", ואפשר דאם ירצה מזה לכתחילה. עכ"ד. וכדעת רש"י מבואר ג"כ ברא"ש בסדר העבודה וז"ל: "היה מתחיל באצבע ליתן למטה ומושך כלפי מעלה". וכ"כ הרבינו ירוחם "ומתנות ארוכות ומשוכות בכל קרן" ורבינו הלל (בפי' התו"כ אחרי פ"ד, י') כתב "ומשפשף את הקרנות ברם ממטה למעלה". וז"ל הרמב"ן (ויקרא ט"ו, י"ח) "ומתנות מזבח הפנימי והזאות שעליו", וי"ל דלישנא דקרא נקט, ע"י ויקרא ט"ו, י"ח וי"ט. וכן י"ל בדעת רש"י בחומש (שם פסוק י"ט).

15. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף נט עמוד ב

אף לפני כפרה אין בו מעילה. הקשה ר"ת דבמעילה פרק ו' חטאת אמרינן המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו אלמא יש מעילה בדם, ותירץ דהתם מחיים דלא שייכא כפרה אבל לאחר שחיטה אף לפני כפרה אין מועלין בו, והא דתני התם דם בתחלה אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו היינו מדרבנן.

16. שערם מצויינים בהלכה

דף נט: הוא לפני כפרה כלאחר כפרה כו'. פרש"י משום דכתיב הוא בהווייתו יהא לפני כפרה כלאחר כפרה דאין בו מעילה. (והקשו התוס', הא איתא במס' מעילה (יב:) המקיז דם בבהמת קדשים מועלין בו, ותירצו דהא דהכא מיירי לאחר שחיטה וקודם הזריקה, אבל התם מיירי מחיים דאיכא מעילה בחיים. וברש"י שם פי' הטעם, דהדם חשוב כגופה של בהמה. וכן כתב הרמב"ם (מעילה פ"ב הי"א) דהואיל ואינה יכולה לחיות בלא דם, הרי זה כגופה. וכזה כתבו גם התוס' במס' כתובות (ה: ד"ה דם מיפקד פקיד) דמה"ט חייב על איסור נטילת נשמה על כל טיפת דם, כי הדם הוא הנפש, וכשנוטל מקצתו נוטל מקצת נשמה. ועי' במאירי במס' שבת (קו. ריש פי"ד) שכתב בזה"ל, מאחר שאם הרגן חייב, מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא, שאיסור תבלה משום נטילת נשמה הוא, וכל הרצאת דם נטילת נשמה הוא. וכן איתא בהדיא בירושלמי שבת (פ"ח ה"ז) המוציא דם חייב משום נטילת נשמה באותו מקום שחבל בו, ומובא במ"מ וכס"מ (שבת פ"ח ה"ז).

17. שערם מצויינים בהלכה

לכפרה נתחיו ולא למעילה. דיוק זה דכפרה בא למעט המעילה, מסביר המאירי,

משום דאין להתערב הקטיגור בסניגור, ולטובה היא ולא לרעה. וכיאר הגרי"ע בגליוני הש"ס, דאילו היה בקדושת הדם אפשריות לבא על ידה למעילה, א"כ יש אחיזת הקטיגור בסניגור, דהא הדם הוא סניגור ומכפר, ואם יהיה לו אפשרות לקטיגור אינו מכפר כראוי. וזהו לכפרה נתחיו ולא למעילה. [ונראה לי הביאור לאלו הדברים, עפ"י מה דאיתא לעיל (כ.) דבשנה איכא שס"ה ימים, ו"השטן" בגמטריא שס"ד, דדוקא באלו הימים יש לו רשות לאשטונוי ולא ביוה"כ, ובגין דקי"ל דעצם היום מכפר כדאיתא לקמן (פה-פו.), ולכן אין להשטן כח להשטין בו ביום, דאי היה לו כח ורשות בו ביום, א"כ אין להיום כח לכפר.

18. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יז

(י) ובדם פסול אם הוא ג"כ אסור בהנאה יש לחקור מהטעם דקדשים פסולים אסורים בהנאה משום דדינן בשריפה נראה דבדם פסול לא שייך זה דלא אשכחן שריפה בדם פסול אלא ישפך לאמה כדאשכחן בכמה דוכתי וטעם דקדשים לא ניתנו אלא לאכילה ושתייה ג"כ לא שייך בדם ואף בדם טהור זה דאמרינן לא נהנין ולא מועלין נראה דהאי לא נהנין הוא רק מדרבנן דהא ילפינן מקרא מעילה (י"א). דלפני כפרה כלאחר כפרה ולאחר כפרה מותר בהנאה לגמרי דהא נמכרין לזבלין ובפשוטו ג"כ נראה דאף דם פסול מותר בהנאה לגמרי דהא דם פסול נשפך לאמה וכן כל שירי הדם אמרינן ביומא (נ"ח ע"ב) דנתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לזבלין ודוחק לומר שהדמים הפסולים הנשפכין לאמה היה להם מוצא אחרת ובפשוטו הכל מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ויחד שם נמכרין לזבל דמותרין בהנאה ובירושלמי סוטה (פ"ג הלכה ג') דייקנן דמי סוטה שנפסלו מותרין לגבל את הטיט מהא דאמרינן דהמים נשפכין לאמה ע"ש ומוכח דכל שנשפך לאמה מותר בהנאה:
והנה מ"ש דזה דאמרינן דדם קודם זריקה לא מועלין אף אסור הנאה הוא רק מדרבנן י"ל דזהו דוקא למאן דמפקא לה מקרא דיהיה דלפני כפרה כלאחר כפרה אבל מאן דמפקי בזבחים (מ"ו ע"א) מקרא אחרינא מלכם שלכם יהא א"נ מקרא דלכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה אפשר דרק ממעילה אימעטו ולא מהנאה ובהנאה אסורים מדאורייתא:...

19. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף נט עמוד ב

אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. וא"ת אדרבה אין לך שלא נעשית מצותו ואין מועלין בו ולא נמעט לפני כפרה, ואע"ג דאיכא קדשים קלים היינו משום דלא אקרו קדשי ה', וי"ל דאשכחן דשן שאין מועלין בו עד שעת מצות תרומת הדשן ועגלה ערופה עד אחר ירידתה.

20. רש"י מסכת יומא דף נט עמוד ב

הוא - כי הדם הוא בנפש יכפר (שם/ויקרא יז) - הוא כהוייתו, לפני כפרה כלאחר כפרה, לאחר כפרה אין בו מעילה, [1] דכיון דנעשית מצותו תו לא קרינן ביה קדשי ה'.

21. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף נט עמוד ב

אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. תימה מנלן דפסקה ממנו מעילה כיון דליכא קרא למעוטי הוה ליה למימר לעולם מועלין בו, וכ"ת משום דאיצטריך תרי קראי בתרומת הדשן ועגלה ערופה למימר דאין למדין מהן בעלמא, סוגיא דתלמודא לא משמע הכי מדפריך והרי תרומת הדשן מכלל דלאו טעמיה משום דיליף מתרומת הדשן, [2] וי"ל דנפקא לן מחטאות המתות דדרשינן בת"כ שאין מועלין בהן כיון שאין ראויין למצותן והכי נמי כל דבר שנעשה מצותו אין מועלין בו.

22. חידושי הרישב"א מסכת יומא דף נט עמוד ב

אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו. הקשו בתוספות מהיכא נפקא לן הא, דאי משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין או משום דכתיב ושמו הערופה לא משמע לפום סוגיין דמהתם תיתי לן דהא הדר פרכינן והרי תרומת הדשן וכו' ואמרינן טעמא דשני כתובין הבאין כאחד וטעמא דתרי מיעוטי כתיבי, ור"י ז"ל פירש דנפקא לן מחטאות המתות דדרשינן בת"כ שאין מועלין בהן כיון שאין ראויין למצוה, והכי נמי כל דבר שנעשית מצותו אין מועלין בו, ורש"י ז"ל פירש דטעמא משום דמעילה כתיב מקדשי ה' וכיון שכבר נעשית מצותו לא קרינן ביה מקדשי ה', ונכון הוא.

23. תוספות ישנים מסכת יומא דף נט עמוד ב

אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. וליכא למימר אדרבה אין לך דבר שלא נעשית מצותו ואין מועלין בו דהא איכא טובא כגון עגלה ערופה שאינה אסורה עד שתירד לנחל איתן אבל שלמים ליכא למימר דהיינו טעמא דלא איקרוב) קדשים. מ"ר. ...

24. רש"י מסכת יומא דף נט עמוד ב

והרי תרומת הדשן - דכתיב בו (שם/ויקרא/ו) ושמו אצל המזבח דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה, וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו - מעילה נמי אית ביה.

25. תוספות מסכת יומא דף נט עמוד ב

והרי תרומת הדשן - הקשה ר"י דהכא משמע דתרומת הדשן מועלין בו לאחר שנעשית מצותו ובפרק וד חטאת במעילה (ד' יא): תנן דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין וקאמרינן בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח וכו' והשתא קשה דמשמע דמזבח החיצון נמי לא נהנין ולא מועלין [1] ומפרש ר"י משום דקתני דישון מזבח הפנימי והמנורה לא מועלין משמע דזווקא בתר דישון לפי שהדישון מוציאו מידי מעילה לפי שנעשית מצותו אלמא מצוה לדשן ואהא קאמר בשלמא מזבח החיצון מצוה לדשנו דכתיב ושמו אצל המזבח ואדרבה אפילו מעילה אית ביה מדכתיב ושמו ודרשינן בסוף תמורה (ד' לד). ושמו בנחת ושמו שלא יתפזר אבל מזבח הפנימי מנלן שמצוה לדשנו [2] ורישב"א מפרש דלאו אדיוקא קאי אלא נהנין ולא מועלין מדאורייתא קאי דליכא למימר לא נהנין מדרבנן כמו לא נהנין שבהש"ס ...